

Tekster og opgaver til 7. - 9. klasse

Læseforståelse

Tekst 1: Planeter

Uddrag af en fagbog

Tænk over ...

I hvilke situationer læser du en fagtekst?

Solen og Månen ser næsten lige store ud, når man ser dem på himlen. Men i virkeligheden er Solen meget større og meget længere væk. Månens diameter er som fra Skagen til Cairo i Egypten. Solen er ca. 400 gange så stor, og den er også ca. 400 gange så langt væk fra os, som Månen er.

Der er otte planeter i solsystemet. De kredser alle sammen om Solen. Banerne ligner cirkler, der har fået et

tryk, så de er blevet lidt ovale. Det kaldes ellipser.

Merkur er den af planeterne, der løber tættest inde ved Solen. Man kalder den derfor den inderste planet. Den er kun 88 dage om at komme en gang rundt om Solen. Den yderste planet Neptun er 165 år om en rundtur. Nogle af planeterne har én eller flere måner, der kredser om dem.

De fire inderste planeter er Merkur, Venus, Jorden og Mars. De kaldes også

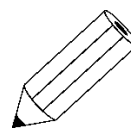
stenplaneterne, fordi de har en fast overflade, som rumskibe kan lande på. De andre kaldes gasplaneterne, fordi de består af luftarter.

Uden for Neptun kredser Pluto, der blev opdaget i 1930. Efter 2006 anses den ikke mere for en planet.

Hvis man ikke bruger kikkert, kan man kun se tre af planeterne på nattehimlen – hvis de ellers er oppe. Det er Venus, Mars og Jupiter. De ligner stjerner.

Oplysninger om planeterne

Navn	Afstand fra Solen	Omløbstid	Diameter	Antal måner	Ringsystem
Merkur	58 mio. km	88 dage	4900 km		
Venus	108 mio. km	225 dage	12100 km		
Jorden	150 mio. km	365 dage	12750 km	1	
Mars	228 mio. km	1,88 år	6800 km	2	
Jupiter	778 mio. km	11,9 år	143000 km	63	tyndt
Saturn	1,43 mia. km	29,5 år	120550 km	56	kraftigt
Uranus	2,87 mia. km	84 år	51100 km	27	tyndt
Neptun	4,5 mia. km	165 år	49550 km	13	tyndt

Spørgsmål til teksten

Hvad står der i teksten:

1. Hvornår blev Pluto opdaget?

2. Hvilke planeter kaldes gasplaneter? Hvorfor?

Tænk over teksten:

3. Skriv den sætning, der passer med tabellen:

- a. Mars er længst tid om at komme en omgang rundt om solen
- b. Jupiter er længere tid end Jorden om at komme en omgang rundt om Solen
- c. Saturn og Venus er lige lang tid om at komme en omgang rundt om Solen

4. Hvilke planeter er tættere på Solen end Jorden

5. Hvorfor er det interessant at vide noget om planeter? Begrund dit svar.

Tekst 2: Kortprosatext af Bent Haller

EN KORTPROSA-TEKST

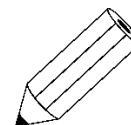

Tænk over...
Hvad kendetegner
en kortprosatext?

AF BENT HALLER

Henrik var ikke hans rigtige far. Henrik var Simons far.
Simon var Antons bedste ven. De var altid sammen.
Anton ville hellere være hjemme hos Simon end hjemme
hos sig selv. Anton legede altid den samme leg, en hemmelig
leg, ikke engang Simon kendte den. Anton legede, at
Simon var hans storebror, og at Henrik var hans far.
Henrik var alle tiders, fordi han var sådan, som han var.
Han gik og rodede med sin bil, eller han sad og læste avis og
drak ti kopper kaffe. Anton faldt til ro, straks han kom over til
Simon. Hvis bare ikke Simons mor havde været der.
Hun var altid så tavs. Det var, som om hun krævede at være
alene og derfor aldrig hørte, når nogen sagde hej.
Hun smilede aldrig til ham. Som Henrik gjorde.
Da han ville gå over til Simon, sagde mor: -
Du skal ud og besøge Kasper i dag. Han havde glemt det. -
Jeg vil ikke, sagde han. - Jamen, det er du nødt til, sagde mor, -
du besøgte ham heller ikke i sidste uge. - Jeg vil ikke, sagde Anton. -
Men du skal, sagde mor, - det ved du godt, ellers bliver Kasper frygtelig
skuffet. Mor skulle ikke engang med. De sad i det der pisseuhygge-
lige rum. Der var ikke engang vinduer. - Nå, kammerat, hvad så? sagde Kasper.
På hans ene hånd var der en tatovering. Som en blodplet, der ikke kunne vaskes af.

Bent Haller: Besøget. Fra Grænsebørn, udgivet af Høst & Søn 2008. Gengivet fra Tid til Læseforståelse D.
Alinea 2012. Med særlig tilladelse fra forfatteren.

Spørgsmål til teksten

Hvad står der i teksten:

1. Hvad sætter Anton pris på ved Henrik?

2. Hvilken sætning i teksten viser, at Anton helst vil være alene med Simon og hans far?

Tænk over teksten:

3. Hvem er Kasper?

4. Hvad er grunden til, at mor insisterer på, at Anton skal besøge Kasper?

5. Hvorfor tror du, at Anton ikke har lyst til at besøge Kasper?

Tekst 3: Søvn

Alle har brug for søvn, mennesker som dyr. Men hvorfor? Ikke engang forskere kender svaret. De ved heller ikke, hvad der sker, når vi sover. Men at vi har brug for at sove – det hersker der ingen tvivl om. Uden søvn dør vi.

Søvn er en slags hvile. Du mærker ikke, hvad der sker rundt om dig. Man kan på en måde sige, at du er bevidstløs, når du sover. Men ikke så dybt, at du ikke kan vækkes.

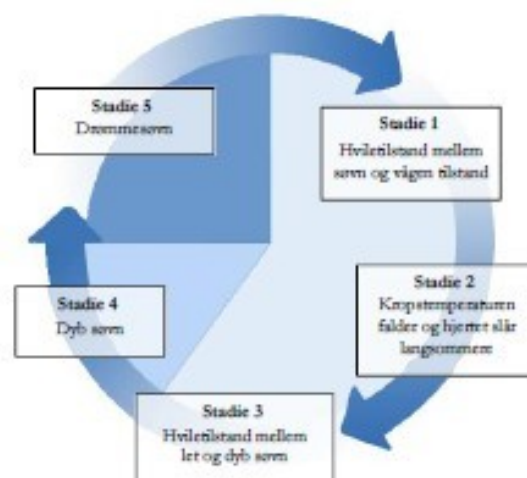
Søvncyklusser

Søvnen sker i regelmæssige cyklusser, der er cirka 90 minutter lange. Hver søvncyklus består af fem stadier, se figur 1 over søvncyklusen.

Drømmesøvn og dyb søvn

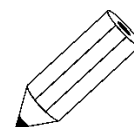
Det femte stadium kaldes drømmesøvn. Her bevæger øjnene sig hurtigt og det er her, vi drømmer. Drømmesøvnen er overfladisk, det vil sige, at vi ikke sover så dybt. Drømmesøvnen gentages hver gang, der er gået halvdelen time, og varer en fjerdedel af vores søvnperiode. Et andet stadium er den dybe søvn. Det er der, kroppen kommer sig, og vi bliver bedre til at lære nye ting. I den dybe søvn styrkes vores viden, så den lettere holdes fast i vores hukommelse.

Figur 1: Søvncyklus

At indhente søvn

Hvis du er meget sent oppe en dag, kan du nemt tro, at du har brug for at sove dobbelt så meget den næste nat. Men sådan er det ikke. Kroppen er ret god til at erstatte tabt søvn. Når du sover for lidt, indhenter du det ved at sove dybere.

Spørgsmål til teksten

Hvad står der i teksten:
1. Hvor mange stadier er der i en søvncyklus?
2. Hvordan sover man under drømmesøvnen?
Tænk over teksten:
3. Hvorfor er det lettere at blive vækket efter drømmesøvnen? Beskriv med dine egne ord.
4. Hvis man har sovet for lidt en eller to nætter ... a. har man brug for at sove dobbelt så meget den næste nat for at indhente søvnen b. kan kroppen kompensere for det ved at sove dybere den næste nat c. må man gå i seng ekstra tid i seng den næste aften for at indhente den tabte søvn
5. Hvad gør det ved dig og dit humør, hvis du ikke får nok søvn?